

Okul Yöneticilerinin Depreme Hazırlık Sürecinde Kriz Yönetimi Yeterlilikleri ¹

Melih Yün^{2, 3}, Aydın Balyer⁴

ÖZET

Bu çalışmada resmi okullarda görev yapan okul yöneticilerinin depreme hazırlık sürecinde algıladıkları kriz yönetimi yeterliliklerini yönetim süreçlerinden; planlama, örgütleme, koordinasyon ve iletişim boyutlarında belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma desenlerinden betimsel araştırma deseni uygulanmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye’de resmi kurumlarda çalışan devlet memuru statüsündeki eğitim yöneticileri oluşturmaktadır. Çalışmada “2022 İstanbul İl Afet Risk Azaltma Planında(İRAP) fiziksel hasar görülebilirliği yüksek” olarak belirtilen; Adalar, Avcılar, Bahçelievler, Bakırköy, Beylikdüzü, Büyükçekmece, Küçükçekmece, Maltepe, Sultanbeyli, Tuzla, Üsküdar ve Zeytinburnu ilçelerinde resmi eğitim kurumlarında görev yapan ve basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 346 eğitim yöneticisi ile yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre resmi okullarda görev yapan okul yöneticilerinin depreme hazırlık sürecinde algıladıkları kriz yönetimi yeterlilikleri planlama aşamasında “orta” seviyededir. Örgütleme ve iletişim aşamasına yönelik algıladıkları kriz yönetimi yeterlilikleri “yeterli” seviyede, koordinasyon aşamasına yönelik “yüksek seviyededir.” Resmi okul yöneticilerinin örgütleme, koordinasyon ve iletişim süreci yeterlilik algıları ile afet eğitimi alma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Okul Yöneticisi, Kriz Yönetimi.

Crisis Management Competencies of School Administrators in Earthquake Preparedness Process

ABSTRACT

This study aimed to determine the crisis management competencies perceived by school administrators in public schools during the earthquake preparedness process, focusing on management processes such as planning, organizing, coordinating, and communicating. A descriptive research design, a quantitative research method, was employed. The population of the study comprised educational administrators serving in official institutions in Turkey with the status of civil servants. The research was conducted with 346 educational administrators selected from schools in the districts of Adalar, Avcılar, Bahçelievler, Bakırköy, Beylikdüzü, Büyükçekmece, Küçükçekmece, Maltepe, Sultanbeyli, Tuzla, Üsküdar, and Zeytinburnu, which were identified as

¹ Yıldız Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından 5777 proje numarası ile kabul edilip desteklenmiştir.

² İletişim Yazarı: melih.yun@std.yildiz.edu.tr

³ Öğretmen, Çarşamba Şehit Nuri Pamir İlkokulu, ORCID: 0000-0003-0697-698X

⁴ Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, ORCID: 0000-0002-4157-1155

(Makale Gönderim Tarihi: 11.07.2024 / Yayın Tarihi:27.06.2025)

Doi Numarası: [10.18026/cbayarsos.1512923](https://doi.org/10.18026/cbayarsos.1512923)

Makale Türü: Araştırma Makalesi

having high potential for physical damage in the 2022 Istanbul Provincial Disaster Risk Reduction Plan (İRAP). Participants were selected using simple random sampling. According to the research findings, the crisis management competencies perceived by school administrators in official schools during the earthquake preparedness process are at a "moderate" level in the planning stage. Their perceived competencies in organizing and communicating are at a "sufficient" level, while those in the coordination stage are at a "high" level. The study concluded that there is a statistically significant difference between the perceived competencies of school administrators in organizing, coordinating, and communicating during crisis management processes and their exposure to disaster training.

Keywords: *Earthquake, School Administrators, Crisis Management.*

1. GİRİŞ

Depremler dünyanın varoluşundan bu yana her bölgesinde gerçekleşen ve sonuçları itibari ile birçok etkenle beraber o bölge de yaşayan insanların depreme hazır bulunuşluklarına göre etkiler bırakan doğa olaylarıdır. Dünya'nın genç oluşumlu bir bölgesi olarak Anadolu'da yaşayan insanlar da tarihi süreçlerde depremlerin bu etkilerine şahit olmuşlardır. Antik çağdan itibaren bir deprem kuşağı olarak bilinen Anadolu'da depremlerin etkilerine şahitlik eden insanların bıraktığı ulaşılabilen en eski yazılı kaynaklar Hitit kaynaklarıdır. Hitit çivi yazılarında depremlerin evleri alt üst ettiğinden ve kentleri yok ettiğinden bahsedilmektedir (Soğandereli, 2024). Hititlerden yüzyıllar sonra Anadolu'da yaşayan Selçuklular Dönemi'nde de depremlerin yıkıcı etkileri devam etmiştir. Birçok tarihi kaynaktan tarama yapan Arık (1992) Selçuklu Dönemi'nde Anadolu'da yaşanan depremlerin halkta oluşturduğu kriz durumunu tarihi kaynaklarla betimlemiştir. Bu depremlerin kentleri, köyleri, dini yapıları, alt yapı tesislerini, kaleleri ve okulları kullanılamaz hale getirdiğini dile getirmiştir. Bulut (2017) çalışmasında Cumhuriyet Dönemi'nde (1923-1983) meydana gelen depremlerin okullarda bıraktığı hasardan, eğitim öğretimi faaliyetlerinin aksatmasından ve okullar için oluşan kriz tablosundan bahsetmektedir. Denli de (2018) Cumhuriyet'in 1928-1950 yılları arası için yürüttüğü çalışmasında depremlerin eğitim öğretim faaliyetlerine etkilerinden, okulların deprem sonrası durumundan bahsetmiştir. Tarihi süreçte olduğu gibi Anadolu için bugün de şiddetli depremlerin varlığı ve okullar gibi kamusal alanlara etkileri son bulmuş değildir. Buna en yakın tarih olarak 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli gerçekleşen Richter ölçeğine göre 7.6 ve 7.7 şiddetindeki deprem felaketleri örnek verilebilir. Bugün depremin sayısal verilerini net sayılarla ifade etmek mümkündür. 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli deprem felaketlerinde zarar gören okullar ele alındığında; Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı'nın düzenlemiş olduğu Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu'na (2023) göre hasar belirleme çalışmaları yapılan binaların 2.533 tanesi az hasarlı, 331 tanesi orta hasarlı, 504 tanesi ağır hasarlı ve 72 tanesi ise tamamen yıkılmış eğitim kurumlarından /okullardan oluşmaktadır. Depremin okulların kapalı olduğu saatlere denk gelmesi bölgedeki eğitim kurumlarında gerçekleşmesi muhtemel krizlerinde önüne geçmiştir. Fakat tam tersi bir senaryoda yani depremin okulların açık olduğu saatlere denk gelmesi durumunda Millî Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) 2021-2022 verilerine göre Kahramanmaraş merkezli depremin

etkilediği Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye, Şanlıurfa illerinde okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde 11.175 okulda büyük bir kriz durumu yaşanabilirdi. Yine aynı MEB verilerine göre bu kriz durumundan etkilenecek unsurlar içindeki sayısal verilere bakıldığında sadece öğrenci sayısı bile 4.100.601 (dört milyon yüz bin altı yüz bir) gibi astronomik bir sayı idi. Depremin okulların eğitim-öğretime açık olduğu zaman diliminde gerçekleşmesi durumunda; bu eğitim kurumlarında ortaya çıkması muhtemel kriz durumlarını yönetmek eğitim kurumu yöneticilerinin kriz yönetimindeki yeterliliklerini gözler önüne serecekti.

Peki nedir bu kriz yönetimi? Kriz yönetiminin ne olduğunun tam olarak anlaşılabilmesi için öncelikle krizin ne olduğunu tanımlamalıyız. Erpolat'a (2020) göre Yunanca'dan dilimize geçen bir kelime olan kriz kelimesi; bir karara varma, seçim yapma veya bir kurumun güç durumunda kalmasını ifade etmektedir. Yalçın (2022) kriz kavramı için beklenmedik bir anda ortaya çıkan, kişilerin ve kurumların üzerinde baskı oluşturarak onlara olumsuz yönde etki eden olaylar ifadesini kullanmaktadır. Genç (2009) ise bazı krizlerin hissedilebilir belirtilerle ortaya çıktığına bu belirtilerin doğru bir şekilde gözlemlenmesinin krizin olumsuz etkilerini azaltabileceğine değinmiştir. Haşit (1999) krizleri kırılgan bir yapı olarak ele almış geçici ve yüzeysel çözümler yerine derinlemesine çözümlerle müdahale edilmesi tavsiyesinde bulunmuştur. Akdağ'a (2005) göre ise kriz; oluşumunda bir veya birden fazla neden bulunan, beklenmedik bir anda ortaya çıkarak örgütleri hazırlıksız yakalayan, hızla hareket ederek örgütü çöküşe kadar götürebilen durumlardır. Akdağ'ın (2005) krizi tanımlarken bahsettiği kriz nedenlerini Balaban da (2018) ele almış ve bunları işletmelerin veya kurumların kendi içlerindeki nedenler ve dışlarındaki nedenler olarak ikiye ayırmıştır. Murat ve Mısırlı'ya (2005) göre iç nedenler; örgütün büyüklüğü, örgütün merkezileşmesi, örgüt içi iletişim, örgüt yapısı, örgüt yöneticisinin yetersizlikleri gibi nedenlerdir. Dış nedenler ise çevresel değişimler, politik nedenler, teknolojik ilerlemeler, doğal afetler gibi nedenlerdir (Güneş ve Beyazıt, 2002). Bu kriz nedenlerinin tamamı örgüt kontrolü dışındaki değişimlerden veya gelişmelerden kaynaklanmaktadır. Örneğin depremin neden olduğu bir kriz durumu; örgütlerin kontrolleri dışında gerçekleştiğinden örgüt dışı nedenlerden kaynaklanan kriz durumu şeklinde ele alınmaktadır (Demirtaş, 2000). İster örgüt içi nedenlerle isterse örgüt dışı nedenlerle ortaya çıkmış olsunlar krizler "iyi veya kötü, doğru veya yanlış" yönetilebilir olaylardır. Ayyürek'e (2014) göre kriz yönetimi krizden en az zararla çıkmak için gösterilen çabalardır. Sağlam ve Özsezer'e (2014) göre ise kriz yönetimi yalnızca kriz döneminde değil örgütün tüm yaşamında etkili olan bir süreçtir. Can ve diğerlerine (2011) göre kriz yönetimi ani bir krizin gerçekleşme ihtimaline karşı olası planlamaların yapılması, kriz öncesi beliren kriz sinyallerini doğru bir şekilde anlamlandırılması, kriz anında ise var olan planları ve tedbirleri uygulamaya koyarak krizin asgari düzeyde hasar ile atlatılması sürecidir. Bu konuda Haşit ise (1999) "Kriz yönetimi krizleri anlamak ve onlarla başa çıkmak için yürütülen faaliyetlerin bütünüdür." şeklinde geniş bir tanım yapmıştır. Haşit (1999) çalışmasında sadece kriz yönetimini tanımlamakla kalmamış bu yönetimin bazı özelliklerini de dile getirmiştir. Ona göre her krizin yönetimi kendine hastır. Sıkıntılı, olması gereken, karmaşık bir süreçtir. İster kriz durumları olsun isterse olağan durumlar

olsun Başaran'da (2000) yönetimi bir süreç olarak ele almış ve örgütlerin varlığını sürdürebilmelerinde yönetimin bir süreç olarak ele alınması gerekliliğinden bahsetmiştir. Ayrıca ona göre yönetim süreci birbirlerini etkileyen, birbirleri ile uyumlu kimi alt süreçlerden oluşmaktadır. Bursalıoğlu (2021) bu süreçleri bilimsel olarak ele alan ilk kişinin Henry Fayol olduğunu belirtmiştir. Henry Fayol yönetim süreçlerini planlama, örgütlenme, yöneltme (emretme-iletişim), eşgüdümleme ve kontrol etme olarak beş alt süreçte ele almıştır.

Planlama; Balyer (2019) örgüt yönetimi açısından bu süreci geleceğe dair tahminlerde bulunma süreci olarak tanımlamıştır. Aydın'a (2022) göre planlama; örgütte harekete geçilmeden önce belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesi için çeşitli yollar belirlenmesi ve bu yollar ile ilgili yapılacak işler hakkında karara varılması sürecidir. Yani planlama süreci bir karar verme sürecini de içinde barındırmaktadır. Yönetim sürecinde planlama; yapılacak işlerin sırasını belirleme, kaynakların kullanım sırasını belirleme, yöntemleri ve çizelgeleri oluşturma sürecidir. Örgüt yönetiminde planlama yapılmadığı zaman olaylar rastlantıya veya kişinin isteğine bırakılmaktadır (Karagöz, 2008).

Örgütlenme; Başaran'a (2000) göre örgütlenme örgütün kaynaklarının bir araya getirilmesi ve amaca yönelik kullanılması sürecidir. Balyer'e (2019) göre ise örgütlenme bir uyum sürecidir. Bu süreçte hizmet veya mal imal eden örgütün hedefleri, kaynakları ve ihtiyaçlarının birbirleri ile eşgüdümünün sağlanması örgütlemeyi tanımlamaktadır. Sertkaya (2016) bir hedef uğruna bir araya gelen bireylerin bulunduğu her yerde bir örgütlenmenin olduğunu ve bu kişilerin belirlenen amaca ulaşmak için yürüttükleri faaliyetlerin belirli kurallarla düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir.

İletişim; Cüceloğlu (2019) insanlar arası iletişimi tanımlarken; iki bireyin birbirlerinin farkına varması ile başlayan bir süreç olduğundan bahsetmiştir. Ona göre iki insanın birbirlerinin farkına varması ile; yaptıkları veya yapmadıkları, konuştukları veya konuşmadıkları, giyim-kuşamları gibi tüm her şeyin bir mesaj niteliği vardır. Örgütler için iletişimin geniş bir tanımını yapan Bursalıoğlu'na (2021) göre iletişim; insan davranışlarında değişiklikler meydana getirmek, örgüt için bir haberleşme ağı oluşturmak, örgütte bulunan bireyler ve gruplar arasındaki ilişkileri geliştirmek, örgütte koordinasyonu sağlamaktır.

Koordinasyon (Eşgüdüm); Bursalıoğlu'na (2021) göre bu süreç; örgütün hedeflerinin tamamlanabilmesi için örgütte var olan insan ve madde unsurlarının bir araya getirilmesi, bu unsurlara ait olan bilgi ve yeteneklerin uzlaştırılarak örgütün hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik eylemlerin yapılmasıdır. Örgütte bulunan bireylerin amaçları ile örgütün amaçlarının uzlaştırılması sürecidir. Örgütte bulunan bireyler ile örgütün amaçları uzlaştırıldığında bireyler kendi amaçlarının gerçekleştirmek için bilgi ve becerilerini kullanacak bu sayede örgütü de amaçlarına ulaştırmış olacaklardır.

Bahsi geçen yönetim süreçlerini eğitim kurumları dışındaki tüm örgütler için uygulamak nispeten daha kolay olabilir. Çünkü eğitim kurumları diğer örgütlerden farklı olarak; farklı kültürden gelen, farklı algılama yeterlilikleri bulunan, birbirlerinden farklı fiziksel, zihinsel

ve duygusal gelişmişlikleri olan, inanışları, tutumları, davranışları ve kişilikleri ile birbirleri ile oldukça farklı özellikler gösteren yüzlerce hatta binlerce öğrenci ve öğretmenin bulunduğu yerdir (Türnüklü, 2006). Pekköz'e (2020) göre ise eğitim kurumları diğer kurumlardan farklı olarak anne-babalar, yakınlarında bulunan diğer eğitim kurumları, personel, öğrenciler gibi geniş bir topluluktan meydana gelmektedir. Bu durumlarda onları diğer örgütlerden ayırmaktadır. Temele bakacak olursak bu kadar farklılığın olduğu bir yerde kriz kaçınılmazdır (Aksoy ve Aksoy, 2003). Tüm bu farklılıklara kriz dönemi gibi sancılı bir dönemin de eklenmesi yönetim açısından oldukça zorlu bir süreci doğurabilir. Oysaki eğitim kurumları gibi kurumların en azından doğal afetler gibi kriz nedenleri ile karşılaşma ihtimallerini bölgesel olarak ele alan bir çalışmanın yapılması ve onların durumdan haberdar edilmesi kriz yönetimi için oldukça değerlidir. Çünkü Erten'e (2011) göre olası krizlere vaktinde engel olmak veya engel olunamayan krizler hakkında sinyallerin getirdiği ipuçlarını toplayarak krize yönelik stratejiler, planlar geliştirerek krizin etkilerinden korunmak yöneticilerin görevidir (Erten, 2011). Bu yüzden okul yöneticileri bu planları dikkate alarak kriz yönetimi planlarını bölgelerinde gerçekleşme ihtimali yüksek olan doğal afetleri göre yapabilirler. Bu okulları depremler gibi doğal afetlerin getirebileceği krizin etkilerinden koruyabilir veya okul yöneticilerini kriz yönetim süreçleri açısından daha etkin kılabilir. Bu bağlamda son yıllarda İç İşleri Bakanlığı ülkemizde yaşanacak olan deprem gibi doğal afetler üzerine çalışmalarına ağırlık vermekte ve iller bazında doğal afet risklerini değerlendirmek, önlemler almak üzere ilgili ilin valilikleri aracılığı ile planlar hazırlayarak okullar gibi tüm paydaşları ile paylaşmaktadır. İç İşleri Bakanlığı'nın yapmış olduğu bu planlara "İl Afet Risk Azaltma Planı" kısa adı ile "İRAP" denilmektedir. Bu doğrultuda hazırlanan İstanbul İl Afet Risk Azaltma Planına (İRAP) (2022) göre önümüzdeki otuz yıl içinde Marmara Denizi'nde 7 ve üzerinde Richter ölçeği şiddetine sahip deprem olma olasılığı yüzde 65 olarak paylaşılmaktadır. Tıpkı Selçuklular Döneminde (Arık, 1992) olduğu gibi Cumhuriyet'in erken dönemlerinde (Bulut, 2017; Denli, 2018) olduğu gibi önümüzdeki dönemlerde de şiddeti ne olursa olsun olası İstanbul depreminden etkilenecek kurumların arasında eğitim kurumları ve dolayısıyla buralarda eğitim-öğretim faaliyetine katılan öğrenciler, personel ve yöneticiler olabilir. MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı (2022) son verilerine göre İstanbul ilindeki okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim kurumlarında 2.997.530 öğrenci eğitim-öğretim hayatına devam etmektedir. Yine aynı verilerde İstanbul ilindeki öğretmen sayısı 174.175 olarak sunulmuştur. İstanbul ilinde bulunan okulların; veliler, çalışan personel, kantin işletmeleri gibi diğer paydaşları da göz önüne alındığında olası depremin okullarda yaratacağı kriz durumunun doğru bir şekilde yönetilmesinin önemi bir kez daha anlaşılmaktadır. Bu bağlamda insanı, insanın sosyal davranışlarını ve toplumsal olayları merkezine alan sosyal bilimlerin bu hassas konu üzerine elinden geldiğince eğilmesi tabii bir görevdir. Alan yazın taramasında ulaşılan alan yazında okul yöneticilerinin kriz yönetimi yeterlilikleri üzerine birçok araştırma mevcuttur (Paterson ve Jones, 1992; Ocak, 2006; Adıgüzel, 2007; Karagöz, 2008, Dirim, 2011; Nelson, 2018). Paterson ve Jones'ın (1992) yayımlanmış olduğu "Kriz Zamanlarında Kaosu Önlemek: Okul Yöneticileri İçin Bir Kılavuz" adlı çalışmada; okullardaki kriz durumlarından, bu krizlere yönelik yöneticilerin yapabileceği

çalışmalardan ve okullarda kriz müdahale ekiplerinin eğitiminden bahsedilmiştir. Nelson'un (2018) yürütmüş olduğu "Kriz Yönetimi Okul Liderliğini Kritik Olayları Yönetmeye Hazırlamak: Bir Nitel Durum Çalışması" isimli çalışmada; okulların krize yönelik başarılı bir yönetim süreci geçirmelerinde krize karşı ilk müdahale ekiplerinin ve okul liderliğinin önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşmıştır. Dirim (2011) tarafından yürütülen "Birinci Deprem Bölgesi Yatılı İlköğretim Bölge Okul Müdürlerinin Acil Durum Yönetimi Yeterliliklerinin Saptanması" isimli araştırma sonucuna göre okul müdürleri kendilerini acil durum yönetimi konusunda hazır olma, zarar azaltma-önleme, müdahale ve iyileştirme alt boyutlarında yeterli seviyede görmektedirler. Karagöz (2008) tarafından yürütülen "İlköğretim Okul Müdürlerinin Yönetim Süreçlerinde Gösterdikleri Performansın Kendileri ve Okul Öğretmenleri Tarafından Değerlendirilmesi" isimli çalışma sonucunda okul müdürlerinin algılarına göre erkek okul müdürleri kadın okul müdürlerine göre kendilerini karar alma sürecinde daha etkili görmektedirler. Adıgüzel (2007) tarafından yürütülmüş olan "İlköğretim Okul Müdürlerinin Deprem ile İlgili Kriz Yönetimine İlişkin Yeterlilikleri" isimli çalışmada okul yöneticileri yönetim süreçlerinden planlama, örgütleme, koordinasyon, iletişim yeterlilikleri anlamında kendilerini öğretmenlerin değerlendirmesinden daha yeterli görmektedirler. Ocak'ın (2006) "Ortaöğretim Okullarında Kriz Yönetimi: Edirne İli Örneği" isimli araştırmasının sonuçlarına göre çoğu resmi ortaöğretim okulunda "Kriz Yönetim Planı" ve "Kriz Yönetim Ekibi" bulunmamaktadır. Alan yazında okul yöneticilerinin kriz yönetimi yeterlilikleri üzerine yürütülen benzer çalışmalar olmasına rağmen resmi okul kademelerinin tamamında görev yapmakta olan okul yöneticilerinin depreme hazırlık sürecinde algıladıkları kriz yönetimi yeterliliklerini yönetim süreçlerinden; planlama, örgütleme, koordinasyon ve iletişim boyutlarında belirlemeye çalışan, bu yeterliliklerin okul yöneticilerinin; çalıştığı okul kademesi, yöneticilikte geçirdiği süre, mesleki kıdem yılı, öğrenim durumu, afet eğitimi alıp-almadığı gibi değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını ele alan ve okul yöneticilerinin kriz yönetimi yeterlilikleri ile ilgili resmi okul türlerinin (okul öncesi, ilkokul, ortaokul, ortaöğretim) tamamını "deprem kriz durumu" özelinde kapsayan bir çalışmaya ulaşılammıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı

MEB'e bağlı okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim kurumlarında çalışan eğitim yöneticilerinin deprem kriz durumuna yönelik kriz yönetimi süreçlerinden planlama, örgütleme, iletişim, koordinasyon süreci yeterliliklerini birlikte ele alan bu çalışma; ilgili personelin kriz durumu süreçlerinden planlama, örgütleme, iletişim ve koordinasyon süreci yeterliliklerini saptaması bakımından alan yazındaki boşluğu dolduracağı düşünülerek araştırmacılar tarafından yürütülmüştür ve bu bağlamda çalışmada aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

- a. Resmi okul yöneticilerinin deprem kriz durumuna yönelik; planlama, örgütleme, iletişim ve koordinasyon süreci yeterlilik algıları hangi düzeydedir?

- b. Resmi okul yöneticilerinin kriz durumu süreçlerinden planlama, örgütleme, iletişim ve koordinasyon süreci yeterlilik algıları; çalıştığı okul kademesi, yöneticilikte geçirdiği süre, mesleki kıdem yılı, öğrenim durumu, afet eğitimi alıp-almadığı değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Yürütülen bu çalışmanın bulguları ve sonuçları itibari ile Millî Eğitim Bakanlığı'nı, eğitim yöneticilerini, program geliştiricileri ve eğitim-öğretim örgütlerinin tüm paydaşlarını durumdan haberdar edeceği düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Resmi okullarda görev yapmakta olan okul yöneticilerinin depreme hazırlık sürecinde kriz yönetimi yeterliliklerini yönetim süreçlerinden; planlama, örgütleme, koordinasyon ve iletişim boyutlarında belirlemeyi amaçlayan bu çalışma nicel araştırma desenlerinden “tarama deseni” kullanılarak yürütülmüştür.

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türkiye’de resmî kurumlarda çalışan devlet memuru statüsündeki eğitim yöneticileri oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma evreni “2022 İstanbul İl Afet Risk Azaltma Planında-İRAP” yer alan “fiziksel hasar görebilirliği yüksek” olan ilçelerde resmi okullarda görev yapan eğitim yöneticilerinden oluşmaktadır. Bu ilçeler alfabetik sıra ile: Adalar, Avcılar, Bahçelievler, Bakırköy, Beylikdüzü, Büyükçekmece, Küçükçekmece, Maltepe, Sultanbeyli, Tuzla, Üsküdar ve Zeytinburnu ilçeleridir. İlgili ilçelerdeki resmi eğitim kurumlarında toplam 3.302 eğitim yöneticisi görev almaktadır. Araştırmada çalışma evreninde çalışmanın getireceği zorluklar göze alınarak “basit tesadüfi örnekleme” yöntemi ile örneklem alma yoluna gidilmiş ve toplam 346 katılımcının verisi araştırmada kullanılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın demografik verileri araştırmacı tarafından oluşturulan demografik veri formu ile toplanmıştır. Resmi okullarda görev yapmakta olan okul yöneticilerinin depreme hazırlık sürecinde kriz yönetimi yeterliliklerini yönetim süreçlerinden; planlama, örgütleme, koordinasyon ve iletişim boyutlarında belirlemek için ise Adıgüzel (2007) tarafından geliştirilen 21 maddeden ve 4 alt boyuttan oluşan “kriz yönetimi ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin planlama yeterliliği alt boyutunu 6 madde, örgütleme yeterliliği alt boyutunu 8 madde, koordinasyon yeterliliği alt boyutunu 2 madde ve iletişim yeterliliği alt boyutunu 5 madde oluşturmaktadır.

Tablo 1. Ölçeğin Cronbach Alpha Değerleri

Ölçek Alt Boyutları	Madde Sayısı	Cronbach Alpha Değeri
Planlama	6	$\alpha=.880$
Örgütleme	8	$\alpha=.818$

Koordinasyon	2	$\alpha=.763$
İletişim	5	$\alpha=.763$

Kaynak: Adıgüzel (2007)

Tablo 1’de de belirtildiği üzere Adıgüzel (2007) geliştirdiği “kriz yönetimi ölçeğinin” Cronbach Alpha değerlerini planlama alt boyutu ($\alpha=.880$), örgütlenme boyutu ($\alpha=.818$), koordinasyon boyutu ($\alpha=.763$), iletişim boyutu ($\alpha=.763$) olarak bulmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 27 programı kullanılmıştır. Analiz kapsamında; frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, tek yönlü varyans analizi (one-way ANOVA), LSD testi ve t- testinden yararlanılmıştır. Demografik değişkenlerden seçenek sayısına göre üç veya daha fazla seçeneekli olanlar “One-way ANOVA testi ile iki seçeneekli olanlar ise t- testi” ile analiz edilmiştir. One-way ANOVA testinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduyorsa LSD testi ile bu anlamlılığın neden kaynaklandığına ilişkin çıkarımlarda bulunulmuştur. Ayrıca anket maddelerine katılım düzeylerini anlamlandırabilmek için standart sapma, aritmetik ortalama gibi analiz araçlarından da yararlanılmıştır.

3. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, resmi okul yöneticilerinden elde edilen verilerin analizleri sonucunda ulaşılan bulgulara ve bu bulgulara yönelik yorumlara yer verilmiştir.

3.1. Demografik Verilere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan ve verileri analiz edilen 346 katılımcıya ilişkin çalıştıkları okul kademesi, yöneticilikte geçirdikleri süre, mesleki kıdem yılı, öğrenim durumu ve afet eğitimi alıp-almama demografik verilerine ait bulgulara Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2. Resmi Eğitim Kurumu Yöneticilerinin Demografik Verilerine Ait Dağılımlar

Değişkenler	Alt Değişkenler	n	%
Çalışılan Okul Kademesi	Anaokulu	25	7,22
	İlkokul	122	35,26
	Ortaokul	95	27,45
	Lise	104	30,05
	1-5 Yıl	139	40,17
Yöneticilikte Geçirilen Süre	6-10 Yıl	95	27,45
	11-15 Yıl	43	12,42
	16-20 Yıl	31	8,95
	21 Yıl ve Üzeri	38	10,98
	1-5 Yıl	18	5,20
Mesleki Kıdem Yılı	6-10 Yıl	53	15,31
	11-15 Yıl	62	17,91
	16-20 Yıl	57	16,47

Öğrenim Durumu	21 Yıl ve Üzeri	156	45,08
	Lisans	192	55,49
	Yüksek Lisans	154	44,50
Afet Eğitimi Durumu	Evet	291	84,10
	Hayır	55	15,89
Toplam		346	100

Kaynak: Araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur.

3.2. Araştırmanın Alt Amaçlarına İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın alt amaçlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

3.2.1. Araştırmanın Birinci Alt Amacına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan 346 resmi okul yöneticisinin deprem kriz durumuna ait yönetim süreci yeterliliklerine yönelik standart sapma ve ortalama değerleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3.Resmi Eğitim Kurumu Yöneticilerinin Deprem Durumu Kriz Yönetimi Yeterliliklerine Ait Standart Sapma ve Aritmetik Ortalama Değerleri Dağılımlar

Yönetim Aşamaları	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>S</i>
Planlama	346	2,86	0,76
Örgütlenme	346	3,46	0,72
Koordinasyon	346	4,27	0,78
İletişim	346	3,90	0,81

Kaynak: Araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 3’te de belirtildiği üzere araştırma sonucuna göre resmi eğitim kurumu yöneticilerinin deprem durumu kriz yönetimi yeterliliklerinden planlama aşamasına yönelik yeterlilik algılarının “kararsızım ($\bar{X}$ =2,86)” düzeyinde olduğu ortaya çıkmıştır. Bu veriye göre resmi eğitim kurumu yöneticilerinin deprem durumu kriz yönetimi yeterliliklerinden planlama aşamasına yönelik yeterlilikleri orta düzeydedir. Resmi eğitim kurumu yöneticilerinin planlama aşamasına ilişkin algıladıkları yeterlilik düzeylerinin en yüksek olduğu madde Katılıyorum ($\bar{X}$ =3,64) değeri ile “20. Deprem sonrası ailelere ulaşım için bir planımız vardır.” maddesidir. Resmi eğitim kurumu yöneticilerinin planlama aşamasına ilişkin algıladıkları yeterlilik düzeylerinin en düşük olduğu madde Katılmıyorum ($\bar{X}$ =2,05) değeri ile “19. Deprem sonrası göçük altında kalanları acil kurtarabilmek için yeterli aletimiz vardır.” maddesidir. En yüksek madde ele alındığında resmi eğitim kurumu yöneticilerinin ailelerin iletişim bilgilerine sahip olduklarına dair yorum yapılabilir. Ayrıca deprem kriz durumunda yönelik ailelere ulaşımın önemini göz önüne alarak planlamalar yaptıkları çıkarımına varılabilir. Araştırmanın bir diğer sonucuna göre resmi eğitim kurumu yöneticilerinin deprem durumu kriz yönetimi yeterliliklerinden örgütlenme aşamasına yönelik yeterlilik algılarının “katılıyorum ($\bar{X}$ =3,46)” düzeyinde olduğu ortaya çıkmıştır. Bu veriye göre resmi eğitim kurumu yöneticilerinin deprem

durumu kriz yönetimi yeterliliklerinden örgütlenme aşamasına yönelik yeterlilik algıları yeterli düzeydedir. Araştırmaya katılan eğitim yöneticilerinin yüzde altmışa yakını 16 yıl ve üzeri mesleki kıdem yılına sahip kişiler oluşturmaktadır. Dolayısı ile onların mesleki tecrübeleri, insan ilişkileri ve örgüt kültürünü benimsemiş olmaları böyle bir sonucun oluşmasına neden olmuş olabilir. Araştırmanın bir başka sonucuna göre resmi eğitim kurumu yöneticilerinin deprem durumu kriz yönetimi yeterliliklerinden koordinasyon sürecine yönelik yeterlilik algılarının “tamamen katılıyorum ($\bar{X}=4,27$)” düzeyinde olduğu ortaya çıkmıştır. Bu veriye göre resmi eğitim kurumu yöneticilerinin deprem durumu kriz yönetimi yeterliliklerinden koordinasyon aşamasına yönelik algıladıkları yeterlilikleri yüksek düzeydedir. Bunun nedeni olarak eğitim kurumlarında sabotaj planlarının ve kriz planlarının zorunlu tutulması bu planlara ilişkin verilerin ilçe ve il milli eğitim müdürlükleri vasıtasıyla bakanlığın ilgili birimlerince takip edilmesi yer alabilir. Ayrıca MEB Bilişim Sistemleri’nde (MEBBİS) yer alan okul kriz müdahale ekiplerinin her yıl güncellenmesi zorunluluğu da bu yeterlilik algısını yüksek çıkmasında rol oynamış olabilir. Ülkemizde bulunan tüm okullarda 1-7 Mart Deprem Haftası’nda AFAD iş birliği uygulanan deprem tatbikatları da okul yöneticilerinin örgütlenme yeterliliğine yönelik algılarının yüksek çıkmasına neden olmuş olabilir. Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuca göre resmi eğitim kurumu yöneticilerinin deprem durumu kriz yönetimi yeterliliklerinden iletişim aşamasına yönelik algıladıkları yeterliliklerinin “katılıyorum ($\bar{X}=3,90$)” düzeyinde olduğu ortaya çıkmıştır. Bu veriye göre resmi eğitim kurumu yöneticilerinin deprem durumu kriz yönetimi yeterliliklerinden iletişim aşamasına yönelik yeterlilik algıları yeterli düzeydedir. Bunun nedenleri incelendiğinde teknolojinin yaygınlaşması ile neredeyse tüm bireylerin teknolojik aletleri kullanabilecek yeterliliği sağlamaları, cep telefonu uygulamalarını iletişim ihtiyaçlarının neredeyse tamamına yanıt verir seviyeye gelmesi, okullarda rehberlik faaliyetlerinin önem kazanması gösterilebilir.

3.2.2. Araştırmanın İkinci Alt Amacına İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacında “Resmi okul yöneticilerinin deprem kriz durumu süreçlerinden planlama, örgütlenme, iletişim ve koordinasyon süreci yeterliliklerinin; çalıştıkları okul kademesi, yöneticilikte geçirdikleri süre, mesleki kıdem yılı, öğrenim durumu ve afet eğitimi alıp-almadıkları değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı” belirlenmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda toplanan demografik veriler çeşitli analizlerle işlenmiş ve alt amaca ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur.

3.2.2.1. Yöneticilerin Çalıştıkları Okul Kademesi Değişkenine İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmanın çalışılan okul kademesi değişkenine ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 4. Resmi Eğitim Kurumu Yöneticilerinin Deprem Kriz Durumu Yeterliliklerine Yönelik Çalıştıkları Okul Kademesi Değişkeni ile İlgili Betimsel İstatistikleri

Yönetim Aşamaları	Değişkenler	n	$\bar{X}$	Sd	F	P	Post-Hoc
-------------------	-------------	---	-----------	----	---	---	----------

Planlama	Anaokulu	25	2,75	0,74	0,53	0,66	-
	İlkokul	122	2,91	0,79			
	Ortaokul	95	2,88	0,82			
	Lise	104	2,81	0,68			
Örgütlenme	Anaokulu	25	3,47	0,72	2,51	0,058	-
	İlkokul	122	3,37	0,75			
	Ortaokul	95	3,63	0,72			
	Lise	104	3,43	0,68			
İletişim	Anaokulu	25	3,79	0,96	0,35	0,78	-
	İlkokul	122	3,88	0,81			
	Ortaokul	95	3,96	0,84			
	Lise	104	3,89	0,77			
Koordinasyon	Anaokulu	25	4,08	1,07	1,43	0,23	-
	İlkokul	122	4,27	0,77			
	Ortaokul	95	4,39	0,73			
	Lise	104	4,21	0,75			

* $p < 0.5$

Kaynak: Araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 4’te de belirtildiği üzere resmi eğitim kurumu yöneticilerinin deprem kriz durumu süreci yeterliliklerine yönelik çalıştıkları okul kademesi değişkeni ile ilgili betimsel istatistikler incelendiğinde; yöneticilerin planlama, örgütlenme, iletişim ve koordinasyon yeterlilikleri çalışılan okul kademesi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir ($p > 0,05$). Bunun olası nedeni olarak; kriz ve sabotaj planlarının tüm okullar için zorunlu tutulması, sene başı öğretmenler kurulunda krize müdahale ekiplerinin belirlenerek görevlerinin tebliğ edilmesi, tüm okul kademelerinde acil durum ekiplerinin aynı olması bu durumun yönetmeliklerle belirlenmesi ve tarif edilmesi gibi unsurlar gösterilebilir.

3.2.2.2. Yöneticilerin Yöneticilikte Geçirdikleri Süre Değişkenine İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmanın yöneticilikte geçirilen süre değişkenine ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 5. Resmi Eğitim Kurumu Yöneticilerinin Deprem Kriz Durumu Yeterliliklerine Yönelik Yöneticilikte Geçirdikleri Süre Değişkeni ile İlgili Betimsel İstatistikleri

Yönetim Aşamaları	Değişkenler	N	$\bar{X}$	Sd	F	P	Post-Hoc
Planlama	1-5 Yıl	139	2,75	0,77	4,87	<0,001	5-1
	6-10 Yıl	95	2,96	0,75			5-2
	11-15 Yıl	43	2,85	0,80			5-3
	16-20 Yıl	31	2,61	0,60			5-4
	21 Yıl ve Üzeri	38	3,26	0,69			2-1 2-4
Örgütlenme	1-5 Yıl	139	3,41	0,72	5,75	<0,001	5-1
	6-10 Yıl	95	3,55	0,74			5-2
	11-15 Yıl	43	3,35	0,74			5-3
	16-20 Yıl	31	3,11	0,61			5-4
	21 Yıl ve Üzeri	38	3,86	0,54			4-2 4-1
İletişim	1-5 Yıl	139	3,74	0,84	7,12	<0,001	5-1
	6-10 Yıl	95	4,00	0,72			5-2
	11-15 Yıl	43	3,89	0,93			5-3
	16-20 Yıl	31	3,64	0,80			5-4
	21 Yıl ve Üzeri	38	4,44	0,55			2-1 2-1
Koordinasyon	1-5 Yıl	139	4,11	0,80	3,97	0,004	
	6-10 Yıl	95	4,38	0,68			1-2
	11-15 Yıl	43	4,16	0,92			1-4
	16-20 Yıl	31	4,55	0,55			1-5
	21 Yıl ve Üzeri	38	4,47	0,79			3-4

* $p < 0.5$ **Kaynak:** Araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 5'te de belirtildiği üzere resmi eğitim kurumu yöneticilerinin planlama yeterliliklerine yönelik yöneticilikte geçirilen süre değişkeni ile ilgili betimsel test sonuçları incelendiğinde; yöneticilerin planlama, örgütlenme, iletişim ve koordinasyon yeterlilikleri yöneticilikte geçirilen süre değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir ($p < 0,05$). Planlama, örgütlenme ve iletişim yeterliliğine ilişkin anlamlı farkın; diğer çalışma sürelerine göre 21 yıl ve üzeri çalışma süresine sahip olan yöneticilerin ortalamalarının daha yüksek olmasından kaynaklandığı belirlenmiştir. Bu bulgulardan yola çıkarak; yöneticilikte geçirilen sürenin artmasına bağlı olarak okul yöneticilerinin planlama yeterliliği artar denilebilir. Ayrıca uzun süre yöneticilik yapan bireylerin daha fazla örgütlenme tecrübesi kazandıkları söylenebilir. Okul yöneticilerinin yöneticilik süresi arttıkça iletişim deneyimleri artmış olabilir bu durumda da kendilerine

has etkili iletişim becerileri geliştirmiş olabilirler. Koordinasyon yeterliliklerine ilişkin anlamlı farklılığın ise “1-5 yıl arası” yöneticilik süresi olanlar ile “21 yıl ve üzeri, 16-10 yıl, 6-10 yıl” yöneticilik süresi olanlar arasında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca “16-20 yıl” yöneticilik süresi olanlar ile “11-15 yıl” yöneticilik süresi olanlar arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmektedir. “16-20 yıl” ve “21 yıl ve üzeri” yöneticilik süresine sahip olan eğitim yöneticilerinin ortalamalarının diğer ortalamalardan yüksek olduğu verisinden yola çıkarak; yöneticilikte geçirilen süre arttıkça koordinasyon yeterliliği de artmaktadır denilebilir.

3.2.2.3. Yöneticilerin Mesleki Kıdem Yılı Değişkenine İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmanın mesleki kıdem yılı değişkenine ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 6. Resmi Eğitim Kurumu Yöneticilerinin Deprem Kriz Durumu Yeterliliklerine Yönelik Mesleki Kıdem Yılı Değişkeni ile İlgili Betimsel İstatistikleri

Yönetim Aşamaları	Değişkenler	N	$\bar{X}$	Sd	F	P	Post-Hoc
Planlama	1-5 Yıl	18	2,83	0,75	1,52	0,19	-
	6-10 Yıl	53	2,74	0,77			
	11-15 Yıl	62	2,72	0,77			
	16-20 Yıl	57	2,87	0,78			
	21 Yıl ve Üzeri	156	2,96	0,75			
Örgütlenme	1-5 Yıl	18	3,38	0,53	1,31	0,27	-
	6-10 Yıl	53	3,43	0,70			
	11-15 Yıl	62	3,31	0,78			
	16-20 Yıl	57	3,45	0,76			
	21 Yıl ve Üzeri	156	3,55	0,71			
İletişim	1-5 Yıl	18	3,87	0,74	1,99	0,96	-
	6-10 Yıl	53	3,71	0,77			
	11-15 Yıl	62	3,76	0,88			
	16-20 Yıl	57	3,92	0,70			
	21 Yıl ve Üzeri	156	4,01	0,84			

	1-5 Yıl	18	3,97	0,98			
	6-10 Yıl	53	4,10	0,76			
Koordinasyon	11-15 Yıl	62	4,06	0,82	4,08	0,003	5-1
	16-20 Yıl	57	4,32	0,72			5-2
	21 Yıl ve Üzeri	156	4,42	0,74			5-3

* $p < 0.5$

Kaynak: Araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 6’da da belirtildiği üzere resmi eğitim kurumu yöneticilerinin planlama yeterliliklerine yönelik mesleki kıdem yılı değişkeni ile ilgili betimsel istatistikler incelendiğinde; yöneticilerin planlama, örgütleme ve iletişim yeterlilikleri çalışılan okul kademesi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir ($p > 0,05$). Resmi eğitim kurumu yöneticilerinin koordinasyon yeterliliklerine yönelik mesleki kıdem yılı değişkeni ile ilgili betimsel test sonuçları” incelendiğinde; yöneticilerin koordinasyon yeterlilikleri mesleki kıdem yılı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir ($p < 0,05$). Varyanslar homojen dağılım gösterdiği için uygulanan LSD testi sonucunda anlamlı farklılığın 21 yıl ve üzeri mesleki kıdem yılına sahip olanlar ile “16-20 yıl, 6-10 yıl ve 1-5 yıl” olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Bu anlamlı farkın; diğer mesleki kıdem yılı gruplarına göre 21 yıl ve üzeri mesleki kıdem yılı süresine sahip olan yöneticilerin ortalamalarının daha yüksek olmasından kaynaklandığı belirlenmiştir. Bu durumun 21 yıl ve üzeri mesleki kıdem yılına sahip eğitim kurumu yöneticilerinin; çoğu işin el yordamı ve iş birliği ile yapıldığı yıllardan getirdikleri iş birliği anlayışını kurumlarında devam ettirmelerinden kaynaklandığı söylenebilir.

3.2.2.4. Yöneticilerin Öğrenim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmanın öğrenim durumu değişkenine ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 7. Resmi Eğitim Kurumu Yöneticilerinin Deprem Kriz Durumu Yeterliliklerine Yönelik Öğrenim Durumu Değişkeni ile İlgili Betimsel İstatistikleri

Yönetim Aşamaları	Değişkenler	N	$\bar{X}$	Sd	Sh	t	P
Planlama	Lisans	192	2,89	0,75	0,054	0,84	0,39
	Lisanüstü	154	2,82	0,77	0,062		
Örgütleme	Lisans	192	3,48	0,72	0,052	0,44	0,66
	Lisanüstü	154	3,44	0,73	0,058		
İletişim	Lisans	192	3,87	0,80	0,057	-0,69	0,49
	Lisanüstü	154	3,93	0,83	0,067		
Koordinasyon	Lisans	192	4,23	0,80	0,058	-1,02	0,30

	Lisansüstü	154	4,32	0,75	0,060
--	------------	-----	------	------	-------

* $p < 0.5$

Kaynak: Araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 7’de de belirtildiği üzere resmi eğitim kurumu yöneticilerinin deprem kriz durumu süreci yeterliliklerine yönelik öğrenim durumu değişkeni ile ilgili betimsel istatistikler incelendiğinde; yöneticilerin planlama, örgütleme, iletişim ve koordinasyon yeterlilikleri ile öğrenim durumu değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir. Bu durumun nedenleri olarak; planlama sürecinin bir gereklilik olarak MEB tarafından yönetmeliklerle düzenlenmiş olması, eğitim kurumlarında örgütleme işlemlerinin sene başı kurul toplantılarında ve ara toplantılarda resmi evraklar üzerinden sağlanması, eğitim kurumu yöneticilerinin lisans eğitiminde kazandıkları iletişim ve koordinasyon becerilerinin lisansüstü eğitim için de yeterli olması gibi etmenler gösterilebilir.

3.2.2.5. Yöneticilerin Afet Eğitimi Değişkenine İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmanın afet eğitimi değişkenine ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 8. Resmi Eğitim Kurumu Yöneticilerinin Deprem Kriz Durumu Yeterliliklerine Yönelik Afet Eğitimi Değişkeni ile İlgili Betimsel İstatistikleri

Yönetim Aşamaları	Değişkenler	N	$\bar{X}$	Sd	Sh	t	P
Planlama	Evet	291	2,88	0,74	0,043	1,45	0,146
	Hayır	55	2,72	0,82	0,111		
Örgütleme	Evet	291	3,50	0,69	0,040	2,27	0,047
	Hayır	55	3,26	0,83	0,111		
İletişim	Evet	291	3,95	0,78	0,046	2,82	0,005
	Hayır	55	3,61	0,90	0,121		
Koordinasyon	Evet	291	4,34	0,73	0,043	4,23	<0,001
	Hayır	55	3,85	0,86	0,117		

* $p < 0.5$

Kaynak: Araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 8’de de belirtildiği üzere resmi eğitim kurumu yöneticilerinin planlama yeterliliklerine yönelik afet eğitimi değişkeni ile ilgili betimsel istatistikler incelendiğinde; yöneticilerin planlama yeterlilikleri ile afet eğitimi değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir ($t = 1,45 / p = 0,146$). Yürütülen bu çalışmada anlamlı bir farkın çıkmayışının nedeni olarak MEB’in yönetmeliklerine göre tüm eğitim kurumlarında standart planların; kriz planları, sabotaj planları, bina kat planları, tahliye planları, sene içi etkinlik planları vb. yapılması zorunluluğu gösterilebilir. Resmi eğitim kurumu yöneticilerinin örgütleme yeterliliklerine yönelik afet eğitimi değişkeni ile ilgili

betimsel istatistikler incelendiğinde; yöneticilerin örgütlenme yeterlilikleri ile afet eğitimi değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir ($t = 2,27$ - $p = 0,047$). Afet eğitimi alan yöneticilerin algılarına göre örgütlenme yeterlilikleri afet eğitimi almayan yöneticilerin algıladıkları örgütlenme yeterliliklerinden anlamlı olarak daha yüksektir. Afet eğitimi alan yöneticilerin algıladıkları örgütlenme yeterlilikleri yeterli düzeydeyken afet eğitimi almayan yöneticilerin örgütlenme yeterlilikleri orta düzeydedir. Afet eğitimlerinde afet kriz durumuna karşı hangi ekiplerin kurulacağı, ekiplerde aranacak kriterler gibi unsurlar hakkında bilgiler verilmesi yöneticilerin örgütlenme yeterlilik algılarını yükseltmiş olabilir. Resmi eğitim kurumu yöneticilerinin iletişim yeterliliklerine yönelik afet eğitimi değişkeni ile ilgili betimsel istatistikler incelendiğinde; yöneticilerin iletişim yeterlilikleri ile afet eğitimi değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir ($t = 2,82$ - $p = 0,005$). Afet eğitimi alan yöneticilerin algılarına göre iletişim yeterlilikleri afet eğitimi almayan yöneticilerin algıladıkları iletişim yeterliliklerinden anlamlı olarak daha yüksektir. Afet eğitimlerinde iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik etkinliklerin yapılması bu duruma neden olmuş olabilir. Resmi eğitim kurumu yöneticilerinin koordinasyon yeterliliklerine yönelik afet eğitimi değişkeni ile ilgili betimsel istatistikler incelendiğinde; yöneticilerin koordinasyon yeterlilikleri ile afet eğitimi değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir ($t = 4,23$ - $p = <0,001$). Afet eğitimi alan yöneticilerin algılarına göre koordinasyon yeterlilikleri afet eğitimi almayan yöneticilerin algıladıkları koordinasyon yeterliliklerinden anlamlı olarak daha yüksektir. Afet eğitimi alan yöneticilerin algıladıkları koordinasyon yeterlilikleri yüksek düzeydeyken afet eğitimi almayan yöneticilerin örgütlenme yeterlilikleri yeterli düzeydedir. Yüz yüze afet eğitimlerinde çeşitli senaryolar uygulanmakta ve bu senaryoların içerisinde kişilerin birbirlerini koordine ettikleri etkinliklerde yer almaktadır. Bu tür etkinlikler sayesinde afet eğitimine katılan eğitim yöneticilerinin koordinasyon yeterlilikleri afet eğitimine katılmayan yöneticilere göre yükselmiş olabilir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde, toplanılan verilerin analizi ile elde edilen sonuçlara, tartışmalara ve önerilere yer verilmiştir.

4.1. Sonuç ve Tartışmalar

Bu çalışmada resmi okullarda görev yapmakta olan okul yöneticilerinin depreme hazırlık sürecinde kriz yönetimi yeterliliklerini yönetim süreçlerinden; planlama, örgütlenme, koordinasyon ve iletişim boyutlarında betimlemek amaçlanmıştır. Bu kapsamda; resmi okul yöneticilerinin deprem kriz durumuna yönelik yeterliliklerinden planlama aşamasına yönelik algılarının orta düzeyde, örgütlenme aşamasına yönelik algılarının yeterli düzeyde, koordinasyon aşamasına yönelik algılarının yüksek düzeyde ve iletişim aşamasına yönelik algılarının yeterli düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Adıgüzel'in (2007) yürütmüş olduğu çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiş ve ilköğretim yöneticilerinin deprem kriz durumuna yönelik planlama aşaması yeterlilik algıları; orta düzeyde (kararsızım),

örgütlenme aşaması yeterlilik algıları; yeterli düzeyde (katılıyorum), koordinasyon aşaması yeterlilik algıları; yüksek düzeyde (tamamen katılıyorum) ve iletişim aşaması yeterlilik algıları; yeterli düzeyde (katılıyorum) olarak betimlenmiştir. Araştırmanın bir başka amacı olarak resmi okul yöneticilerinin çalıştıkları okul kademesi değişkeninin deprem kriz durumu yeterlilik algılarına etkisini belirlemek amacıyla yapılan analizlerde okul yöneticilerinin planlama, örgütlenme, iletişim ve koordinasyon yeterlilik algıları üzerinde okul kademesi değişkeninin istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Toprakçı da (2001) araştırmasının sonucunda okul müdürlerinin planlama yeterlilikleri ile çalıştıkları okul kademesi değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını belirtmiştir. Ertopçu (2000) da yürütülen bu çalışmanın bulgularını destekler nitelikte bir sonuca ulaşmıştır. Onun çalışmasında da okul müdürlerinin örgütlenme yeterlilikleri ile okul kademesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ağaoğlu ve arkadaşlarının (2022) yürüttüğü çalışmada okul yöneticilerinin yönetim yeterlilikleri okul kademesi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir. Sonuç olarak okul kademesi değişkeni resmi okul yöneticilerinin deprem kriz durumuna yönelik yönetim yeterlilik algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmamaktadır.

Araştırmanın bir diğer sonucuna göre 21 yıl ve üzeri sürede yönetici olanlar planlama ve iletişim süreçlerinde diğer çalışma sürelerine göre kendilerini daha yeterli algılamaktadırlar. Araştırmada ulaşılan bu sonuçtan farklı olarak hem Karagöz'ün (2006) hem de Karagöz'ün (2008) çalışmalarında planlama ve iletişim yeterlilikleri ile müdürün yöneticilikte geçirdiği süre arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Buna rağmen örgütlenme ve koordinasyon sürecine yönelik ulaşılan sonuçlar benzer araştırmayı yürüten Karagöz'ün (2006) sonuçlarıyla örtüşmektedir. Her iki araştırmada da yöneticilik süresi fazla olan gruplar örgütlenme ve koordinasyon yeterliliği boyutunda kendilerini diğer gruplardan daha yeterli algılamaktadır.

Araştırmanın sonuçlarına göre benzer araştırmalardan farklı olarak; yöneticilerin planlama, örgütlenme ve iletişim yeterliliklerinin mesleki kıdem yılı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark gösterdiği saptanmıştır. Benzer araştırmaları yürüten Karagöz (2006), Adıgüzel'in (2007) ve Karagöz'ün (2008) araştırmalarında mesleki kıdem yılı değişkeni ile müdürlerin örgütlenme, planlama, iletişim yeterlilikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Fakat hem bu çalışmada hem de Karagöz'ün (2008) çalışmasında okul yöneticilerinin koordinasyon yeterlilik algıları ile mesleki kıdem yılı değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Araştırmacılar tarafından yürütülen bu çalışmadaki anlamlı farklılığın diğer mesleki kıdem yılı gruplarına göre 21 yıl ve üzeri mesleki kıdem yılı süresine sahip olan yöneticilerin ortalamalarının daha yüksek olmasından kaynaklandığı belirlenmiştir.

Araştırmanın bir diğer amacı olan resmi okul yöneticilerinin sahip olduğu öğrenim durumu değişkeninin deprem kriz durumuna yönelik yeterlilik algıları üzerine etkisi analiz edildiğinde yöneticilerinin sahip oldukları öğrenim durumlarının planlama, örgütlenme, iletişim ve koordinasyon yeterlilik algıları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı ortaya

çıkmiştir. Karagöz'ün (2008) çalışması da ilgili bulguları destekler niteliktedir. Benzer bir çalışmayı öğretmen adayları üzerinde yürüten Dikmenli ve Yakar (2019) öğretmen adaylarının yani şu an ki resmi okul yöneticisi seçimi uygulamasına göre resmi okul yöneticisi adaylarının öğrenim görmekte oldukları lisans sınıfı düzeyindeki farklılaşmanın dahi afet bilincini anlamlı şekilde farklılaştırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Adıgüzel (2007) ise çalışmasında müdürlerin algılarına göre yönetim süreçlerinden iletişim yeterlilikleri ve örgütlenme yeterlilikleri ile eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı düzeyde bir fark bulunmuştur. Bu anlamlı farklılık lisansüstü mezunları ile diğer eğitim düzeyi mezunları arasındadır. Araştırmaya göre lisansüstü mezunları örgütlenme ve iletişim süreci yeterliliklerini diğer eğitim düzeyi mezunlarından daha yüksek seviyede algılamaktadırlar.

MEB son yıllarda resmi eğitim kurumlarında görevli personelin afet eğitimine tabii tutulmasına oldukça önem vermekte ve bu konuda uzaktan eğitimler, online seminerler ve yüz yüze eğitimler düzenlemektedir. Araştırmanın bir diğer amacına göre resmi okul yöneticilerinin afet eğitimi alıp-almadıkları değişkeninin deprem kriz durumuna yönelik yeterlilik algıları üzerine etkisi analiz edildiğinde ulaşılan sonuçlar şöyledir: Afet eğitimi alma değişkeni ile planlama yeterliliği algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Sayın'ın (2008) çalışmasında ise kriz ile ilgili hizmet içi eğitime katılan müdürler ve hizmet içi eğitime katılmayan müdürler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Söz konusu araştırma da kriz yönetimine dair hizmet içi eğitim alan yöneticilerin hizmet içi almayan yöneticilere göre kriz yönetim süreçlerinde kendilerini daha yeterli algıladıklarını sonucuna ulaşılmıştır. Afet eğitimi alma değişkeni ile örgütlenme yeterliliği algısı arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bir farktır. Afet eğitimi alan yöneticilerin algıladıkları örgütlenme yeterlilikleri afet eğitimi almayan yöneticilerin örgütlenme yeterliliklerinden anlamlı olarak daha yüksektir. Afet eğitimi alan yöneticilerin algıladıkları örgütlenme yeterlilikleri yeterli düzeydeyken afet eğitimi almayan yöneticilerin örgütlenme yeterlilikleri orta düzeydedir. Sayın (2008) araştırmasında bu bulguyu destekler nitelikte bir veri elde etmiştir. İlgili araştırma kriz yönetimine dair hizmet içi eğitim alan yöneticilerin hizmet içi almayan yöneticilere göre kriz yönetim süreçlerinde kendilerini daha yeterli algıladıklarını ortaya koymuştur. Afet eğitimi alma değişkeni ile iletişim yeterliliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir. Afet eğitimi alan yöneticilerin iletişim yeterlilikleri afet eğitimi almayan yöneticilerin iletişim yeterliliklerinden anlamlı olarak daha yüksektir. Sayın'ın (2008) araştırma sonuçları da ilgili bulguyu destekler niteliktedir. Afet eğitimi alma değişkeni ile koordinasyon değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir. Afet eğitimi alan yöneticilerin örgütlenme yeterliliği algıları afet eğitimi almayan yöneticilerin örgütlenme yeterliliği algılarından anlamlı olarak daha yüksektir. Afet eğitimi alan yöneticilerin algıladıkları koordinasyon yeterliliği algıları yüksek düzeydeyken afet eğitimi almayan yöneticilerin örgütlenme yeterliliği algıları yeterli düzeydedir.

Sonuç olarak bu çalışma; okul yöneticilerinin (resmi okul öncesi, ilkököl, ortaokul, ortaöğretim) kriz yönetimi yeterliliklerini “deprem kriz durumu” özelinde ele almış ve ulaştığı bulgular itibarıyla alan yazındaki bu boşluğu doldurmuştur.

4.2. Öneriler

Bu bölümde araştırmanın sonuçları baz alınarak eğitim politikası geliştiricilerine ve diğer araştırmacılara birtakım öneriler sunulmuştur.

Eğitim politikası geliştiricileri; araştırmanın alt boyutlarında anlamlı olarak daha yeterli olan eğitim kurumu yöneticileri ile deprem kriz durumuna yönelik diğer tüm paydaşları buluşturacak çalıştaylar, konferanslar ve seminerler düzenleyebilir. Öğretmenler, çalışanlar ve yöneticiler için aynı afet eğitiminin verilmesi, aynı kriz yönetimi süreci eğitiminin verilmesi eğitim yöneticileri ile diğer paydaşları aynılaştırmış olabilir. Oysaki yönetici diğerlerini yönetebilecek kadar tüm süreçlere hâkim olmalı, bu doğrultuda özel ve senaryolara dayalı simüle eğitimler almaları sağlanabilir.

Araştırmacılar; yürütülen bu çalışmayı karma yöntemle daha geniş evrende ele alabilirler. Bu sayede konuyla ilgili daha detaylı veriler elde edilebilir ve alan yazına daha detaylı bir katkı sunabilirler. Resmi okul yöneticilerinin deprem kriz durumuna yönelik kriz durumu yönetim yeterlilikleri öğretmen algıları ve yönetici algıları bakımından incelenmiş bir konu haline gelmiştir. Bundan sonraki araştırmalarda üst konumdaki kişilerin, eğitim kurumu yöneticilerinin deprem durumu kriz yönetimi yeterliliklerine yönelik algıları ele alınabilir. Özel okul yöneticilerini kapsayan benzer bir çalışma yürütülerek özel-kamu karşılaştırması yapılabilir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Makalenin tüm süreçlerinde Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi'nin araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

1. yazar %60 oranında, 2. yazar %40 oranında katkı sağlamıştır.

Çıkar Beyanı

Yazarların herhangi bir kişi ya da kuruluş ile çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, S. (2007). İlköğretim okulu müdürlerinin deprem ile ilgili kriz yönetimine ilişkin yeterlilikleri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul). https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=Vn_swJQCJx9eS6ItPBPzmg&no=ssG35tvLpG_oM3R-6K8w_pg
- Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi. (2024, 15 Haziran). T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. <https://www.afad.gov.tr/afadem/dogal-afetler>
- Ağaoğlu, E., Altinkurt, Y., Yılmaz, K., Karaköse, T. (2012). Okul yöneticilerinin yeterliliklerine ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri (Kütahya ili örneği). Eğitim ve Bilim Dergisi, 37(164), 159-175. https://www.researchgate.net/publication/290380066_Opinions_of_School_Administrators_and_Teachers_about_Proficiency_of_School_Administrators_In_Kutahya
- Akdağ, M. (2005). Halkla ilişkiler ve kriz yönetimi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (14), 1-20. https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/19549/208415#article_cite
- Aksoy, H. H., & Aksoy, N. (2003). Okullarda Krize Müdahale Planlaması. Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES), 36(1), 37-49. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000076

- Arık, F. Ş. (1992). Selçuklular Zamanında Anadolu'da Meydana Gelen Depremler. *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 16(27), 13-32. https://doi.org/10.1501/Tarar_0000000066
- Aydın, M. (2022). Eğitim Yönetimi (11.Baskı). Gazi Kitabevi.
- Ayyürek, O. (2014). Eğitim örgütlerinde kriz yönetimi: Van depremi örneği (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=RdvblmkBXAQN3gtdTCdBBa&no=vcxYYoc0xw6yE0egUA-n6g>
- Balaban, S. (2018). Kriz yönetiminde liderlik ve liderlik özelliklerinin kriz yönetimine etkisi üzerine bir araştırma (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul). <https://acikerisim.gelisim.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11363/1234/530415.pdf?sequence=1>
- Başaran, İ.E. (2000). Yönetim (3.Baskı). Umut Yayın Dağıtım.
- Balyer, A. (2019). Eğitim Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar (2. Baskı). Anı Yayıncılık
- Bulut, Ü. (2017). Cumhuriyet Dönemi depremlerin basına yansması (1923-1983), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Tükiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul). https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=9okiIRJy7aYf7Luzp_-EbQ&no=TtelYDyqQz-YMe-zSMKLLA
- Bursalıoğlu, Z. (2021). Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış (21.Baskı). Pegem Akademi.
- Can H., Azizoglu, Ö.A., & Aydın, E.M. (2011). Organizasyon ve Yönetim (8.Baskı). Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J. W. (2014). Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches (4th ed.). Sage.
- Cüceloğlu, D. (2019). Öğretmenim Bir Bakar Mısın? (6.Baskı). Final Kültür Sanat Yayınları.
- Demirtaş, H. (2000). Kriz yönetimi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 23(23), 353-373. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuvey/issue/10373/126950>
- Denli, Y. (2018). Türkiye'de depremler (1928-1950), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Kars). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=flWvh8JrObLtlhXOMsp6lw&no=rCwFXvHwR81RWXLcYFdlNQ>
- Dikmenli, Y., & Yakar, H. (2019). Öğretmen Adaylarının Afet Bilinci Algı Düzeylerinin İncelenmesi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16(1), 386-416. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yyuefd/issue/50700/660832>
- Dirim, İ. (2021). Birinci deprem bölgesi yatılı ilköğretim bölge okul müdürlerinin acil durum yönetimi yeterliliklerinin saptanması. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi, Muğla). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=MFHJ7On-nhB51hwCplpvUw&no=rMldBEZ8BMLHpi4MOPX0ig>
- Erten, Ş. (2011). Türk kamu yönetiminde kriz yönetimi anlayışı (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta). https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=ISl9Y7dJnWpbyqbNV_ddlw&no=BsNstvlafZfljQgLKyt_ow
- Ertopçu, N. (2000). İlköğretim okul müdürlerinin örgütlenme becerilerine ilişkin algı ve beklentileri. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7(7), 196-205. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/114927>
- Erpolat, H. (2020). Kriz kavramı, finansal kriz ve 2008-2012 finans krizi: Türkiye özelinde gelişme yolundaki ülkelere etkisi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul). <https://nek.istanbul.edu.tr/4444/ekos/TEZ/ET002608.pdf>
- Genç, F. N. (2009). Kriz Yönetimi ve Kamu Yönetiminde Uygulanabilirliği. Verimlilik Dergisi (4), 7-22. <https://verimlilik.kutuphanesi.sanayi.gov.tr/Library/ShowPDF/1238>
- Güneş, M., & Beyazıt, E. (2010). Özel İşletmelerde kriz yönetimi üzerine genel bir değerlendirme. Aksaray Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2(2), 15-33. <http://aksarayiibd.aksaray.edu.tr/tr/download/article-file/209436>
- Haşit, G. (1999). İşletmelerde kriz yönetimi ve Türkiye'nin büyük sanayi işletmeleri üzerinde yapılan araştırma çalışması. Anadolu Üniversitesi Yayınları. <https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/handle/11421/9100>

- İstanbul İl Afet Risk Azaltma Planı (İRAP) (2022). İstanbul İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü. https://istanbul.afad.gov.tr/kurumlar/istanbul.afad/PDF-Dosyalar/irap_istanbul.pdf
- Jones, M., & Paterson, J. (1992). Preventing Chaos in Times of Crisis: A guide for School Administrators. Southwest Regional Lab. <https://eric.ed.gov/?id=ED350700>
- Karagöz, B. K. (2006). Okul yöneticilerinin yönetim süreçleri açısından karşılaştıkları problemler (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne). <https://dspace.trakya.edu.tr/xmlui/handle/trakya/1471>
- Karagöz, S. (2008). İlköğretim okulu müdürlerinin yönetim süreçlerinde gösterdikleri performansın kendileri ve okul öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul). https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=QzU09QdZ_av0XDRc3ptc9g&no=SBwEYPxvGXZuqRXleYYCw
- Karasar, N. (2002). Bilimsel araştırma yöntemi (11. Baskı). Nobel
- Metin, M. (2014). Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Pegem Akademi.
- Murat, G., & Mısırlı, K. (2005). Küçük ve orta ölçekli işletmelerde kriz yönetimi: Çaycuma örneği. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 1(1), 1-19. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1145346>
- Nelson, J. (2018) Crisis Management Preparing School Leadership to Manage Critical Incidents: A Qualitative Case Study. University of Phoenix ProQuest Dissertations Publishing <https://www.proquest.com/docview/2212210951/1253FA5FDFD2488BPQ/1?sourcetype=Dissertations%20&%20Theses>
- Ocak, Y. (2006). Ortaöğretim okullarında kriz yönetimi: Edirne ili örneği (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi. <http://dspace.trakya.edu.tr/xmlui/handle/trakya/93>
- Övünç, Şahin (2019). Antik Dönemden Ortaçağ'a Kadar Deprem Oluşumuna Dair Öne Sürülen Teoriler. Mavi Gezegen.
- Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. Pegem
- Pekgöz, S. (2020). Teröre maruz kalmış eğitimcilerin karşılaştıkları sorunların ve çözüm stratejilerinin kriz yönetimi bağlamında incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Sağlam, A. C., & Özsezer, S. (2015). Liselerde okul yönetimlerinin kriz yönetme becerilerine ilişkin öğretmen görüşleri. Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi, 4(7). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ejedus/issue/15933/167546>
- Sayın, N. (2008). Ortaöğretim kurumlarında kriz yönetimi stratejisinin incelenmesi: İstanbul örneği (Yayımlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=P9OwphjQTK58zAfHZGVzsQ&no=JqWgcO50a8qaQFOjgHBDEw>
- Sertkaya, F. (2006). Zümre öğretmenler kurulu çalışmalarının yönetim süreçleri açısından değerlendirilmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın). <http://hdl.handle.net/11607/2850>
- Soğandereli, F. (2024). Yazılı Kaynaklar Işığında Eski Mezopotamya, Anadolu ve Yunan'da Deprem Algısı. Akademik Tarih Ve Düşünce Dergisi, 10(6), 1939-1954. <https://doi.org/10.46868/atdd.2023.576>
- Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2023). Öğrenci İstatistikleri. Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı. <https://istatistik.meb.gov.tr/OgrenciSayisi/Index>
- Toprakçı, E. (2016). Okul müdürlerinin planlama yeterliği. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(1). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aibuefd/issue/1506/18260>
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2023). Kahramanmaraş ve Hatay depremleri raporu. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/03/2023-Kahramanmaraş-ve-Hatay-Depremleri-Raporu.pdf>
- Türnüklü, A. (2006). Sınıf ve Okul Disiplinine Çağdaş Bir Yaklaşım Onarıcı Disiplin. Ekinos Yayınları.
- Yalçın, G. (2022). Okul müdürlerinin kriz yönetim becerileri ve öğretmenlerin psikolojik sermaye ilişkisi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale). <https://hdl.handle.net/20.500.12428/5527>